

Handläggare

Hanna Nykvist och Anne Kammenhed
Vård- och omsorgsförvaltningen

Remiss av ärende KS 2023/1183 Motion från Anne Dederichs (V) och Helena Falk (V) Utred hur biståndsbedömt trygghetsboende kan införas i Lund

Förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämnden beslutar

att avge yttrande i enlighet med vård- och omsorgsförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-05-22 Remiss av ärende KS 2023/1183 Motion från Anne Dederichs (V) och Helena Falk (V) Utred hur biståndsbedömt trygghetsboende kan införas i Lund

Sammanfattning

Vänsterpartiet föreslår i en motion att kommunfullmäktige ska besluta att uppdra åt vård- och omsorgsnämnden att utreda hur biståndsbedömt trygghetsboende kan införas i Lunds kommun.

Eftersom det redan finns lösningar som möter upp till målgruppens behov av trygghet, anser vård- och omsorgsförvaltningen inte att biståndsbedömt trygghetsboende behövs och därmed inte heller behöver utredas.

Underlag för beslutet

- Vård- och omsorgsförvaltningens tjänsteskrivelse 2024-05-22 Remiss av ärende KS 2023/1183 Motion från Anne Dederichs (V) och Helena Falk (V) Utred hur biståndsbedömt trygghetsboende kan införas i Lund
- Motion 2023-11-29 från Anne Dederichs (V) och Helena Falk (V) Utred hur biståndsbedömt trygghetsboende kan införas i Lund
- Vård- och omsorgsnämndens beslut 2020-09-16 § 67 Mellanboendeformer enligt SoL
- Vård- och omsorgsförvaltningens tjänsteskrivelse 2020-09-03 Mellanboendeform särskilt boende enligt SoL
- Vård- och omsorgsnämndens beslut 2019-12-18 § 128 Boende för äldre

- Vård- och omsorgsförvaltningens tjänsteskrivelse 2019-12-10 reviderad 2019-12-18 Boende för äldre
- Vård- och omsorgsförvaltningens tjänsteskrivelse 2017-09-08 Socialdepartementets remiss av betänkande SOU 2017:21

Ärendet

Bakgrund

Motionen innehåller förslaget: "Vänsterpartiet föreslår kommunfullmäktige besluta att uppdra åt Vård- och omsorgsnämnden att utreda hur biståndsbedömt trygghetsboende kan införas i Lunds kommun."

Kommunerna kan sedan 2019 erbjuda boendeformen biståndsbedömt trygghetsboende enligt socialtjänstlagen¹. I Boverkets årliga bostadsmarknadsanalys som publicerades våren 2023², angav 29 kommuner att man hade inrättat biståndsbedömt trygghetsboende.

Känsla av trygghet

En flytt till särskilt boende kan aktualiseras av olika anledningar³. Av SOU-utredningen som låg till grund för förslaget om biståndsbedömt trygghetsboende framkommer att några av dessa anledningar kan vara att känslan av ökad otrygghet, oro och ensamhet blir för stor.

Ensamhet och otrygghet är mycket komplexa tillstånd. För många individer kan otrygghet, oro och social isolering minska genom att få möjlighet till olika former av stöd och service i form av social samvaro, att ha en tillgänglig bostad och att ha en fungerande vård och omsorg i hemmet. Att flytta till särskilt boende, utan att identifiera vad känslan av ensamhet och otrygghet bottnar i, kan i stället riskera att bidra till att känslan förstärks enligt SOU-utredningen⁴.

Av propositionen, som följde utredningen, framgår att Socialstyrelsen gjorde samma bedömning som Lunds kommun och avstyrkte förslaget till särskild boendeform för äldre (5 kap. 5 § SoL). Socialstyrelsen angav som grund för sin bedömning att det i begreppet även ingår boendeformer för personer vars behov främst är relaterade till oro, otrygghet och isolering, dvs. personer som inte har omfattande behov

¹ Socialtjänstlagen (2001:453) 5 kap 5 §

² <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/bostadsmarknad/olika-grupper/aldre/sarskilda/>

³ SOU 2017:21 Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård- och omsorg om äldre personer sid. 670

⁴ SOU 2017:21 Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård- och omsorg om äldre personer sid. 689

av vård och omsorg dygnet runt⁵. Lunds kommun angav som grund för sin bedömning att det med gällande lagstiftning redan går att beviljas särskilt boende vid behov utifrån otrygghet i hemmet. Vilket även framgår av rättspraxis samt förvaltningens riktlinjer och handläggning sedan många år tillbaka.

Socialstyrelsen menade därför att kommunen redan under vissa omständigheter kunde ha en skyldighet att inrätta den typen av boenden som beskrevs i förslaget. Socialstyrelsen såg därför en risk i att förslaget kunde uppfattas som en lättnad i förhållande till de krav som följde befintlig lagstiftning⁶.

Biståndshandläggarens uppgift är att i utredningen av individens behov vid ansökan om stöd enligt socialtjänstlagen identifiera vad otryggheten, oron, känslan av isolering och ensamheten bottnar i för att ha större möjlighet att möta behovet med rätt insatser. Som metodstöd för att identifiera och beskriva individens behov, resurser, mål och resultat använder vård- och omsorgsförvaltningens biståndshandläggare Socialstyrelsens nationella modell Individens behov i centrum, IBIC⁷.

I Lunds kommun arbetar vi på olika sätt för att tillgodose medborgarnas känsla av trygghet genom olika boendeformer, hemtjänst, digitalt stöd, förebyggande hembesök samt öppen verksamhet. Vård- och omsorgsnämnden har beslutat att biståndsbeslut om särskilt boende kan verkställas som en mellanboendeform⁸.

Boenden för ökad trygghet i bostadsbeståndet

Lunds Kommuns Fastighets AB (LKF) erbjuder olika slags seniorbostäder som medger och bevarar självständighet längre upp i åldrarna. Seniorbostäderna tar längre tid att hyra ut och går oftast med väldigt kort kötid eftersom efterfrågan är lägre än på vanliga lägenheter. Här bor man med andra seniorer, vilket skapar trygghet och

⁵ [Prop. 2017/18:273 Biståndsbedömt trygghetsboende för äldre, sid. 26](#)

⁶ [SOU 2017:21 Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård- och omsorg om äldre personer sid. 26](#)

⁷ Riktlinjer för insatser enligt socialtjänstlagen, den senaste versionen beslutade av vård- och omsorgsnämnden 2023-12-13, § 146, sid. 4

⁸ Vård- och omsorgsnämndens beslut 2020-09-16 § 67 Mellanboendeformer enligt SoL

gemenskap. I vissa av lägenheterna ingår värdinneservice, som finns till för att skapa trygghet och gemenskap⁹.

Vissa av seniorbostäderna erbjuds i första hand bostadssökande som har beviljats förtur av vård- och omsorgsförvaltningen. Vid förvaltningens bedömning av om förtur ska beviljas, måste personen ha någon form av insats från vård- och omsorgsförvaltningen.

Om en lundabo behöver stöd för att kunna bo hemma på grund av ålder eller funktionsnedsättning kan personen ansöka om det. Stödet som vård- och omsorgsförvaltningen tillhandahåller beror på behoven och kan till exempel vara stöd med sociala aktiviteter, personlig hygien, varuinköp eller städning. Genom hemvårdsinsatser samt lägenheter som medger självständighet längre upp i åldrarna, kan tryggheten för äldre i ordinärt boende bevaras.

Det finns även andra aktörer som tillhandahåller lägenheter som är inriktade på äldre i Lunds kommun, exempelvis Inez Möller stiftelse, Clara Per Perssons stiftelse samt Thulehem. I anslutning till seniorbostäderna, finns det möjlighet att delta i olika aktiviteter och gemensamma måltider.

Digitalt först

Nämndens övergripande mål med välfärdsteknologi och digitalisering är att utvecklingen ska leda till ökad tillgänglighet, självständighet, trygghet och kvalitet för brukare och ökad effektivitet i verksamheten¹⁰.

Digital teknik ska alltid övervägas som första alternativ i genomförandet av insatser när det kan användas för att bibehålla eller öka trygghet, aktivitet, delaktighet eller självständighet för den enskilde. Mobila trygghetslarm, trygghetskamera och e-hemvård är exempel på hur digitala lösningar kan används för att öka tryggheten i hemmet.

Träffpunkter och Frivilligkraft

På kommunens träffpunkter för seniorer finns det möjlighet att umgås med andra och kan ofta göra det kring ett gemensamt intresse. Huvuduppdraget för träffpunkterna är att minska ofrivillig ensamhet hos seniorer samt bidra till att seniorerna i Lunds kommun ska kunna leva ett så meningsfullt och innehållsrikt liv som möjligt. Genom olika

⁹ [https://lund.se/omsorg-och-stod/aldre-och-seniorer/seniorbostad-65-#:~:text=%2F-,Seniorbostad%2065%2B,Kommuns%20Fastighets%20AB%20\(LKF\)](https://lund.se/omsorg-och-stod/aldre-och-seniorer/seniorbostad-65-#:~:text=%2F-,Seniorbostad%2065%2B,Kommuns%20Fastighets%20AB%20(LKF))

¹⁰ Riktlinjer för insatser enligt socialtjänstlagen, den senaste versionen beslutade av vård- och omsorgsnämnden 2023-12-13, § 146, sid. 4

samarbeten med idéburen sektor erbjuder träffpunkterna social verksamhet som kan bidra till att minska känslan av ensamhet och isolering samt fördröja behovet av vård- och omsorgsinsatser.

Lunds kommuns förmedling för stödsökande och volontärer - Frivilligkraft - har i uppdrag att förebygga ensamhet och psykisk ohälsa. Frivilligkraft stärker bland annat hälsofrämjande satsningar och bidrar till inkludering, delaktighet och trygghet.

Förebyggande hembesök

Alla som bor i Lunds kommun och som inte har regelbundna hemvårdsinsatser erbjuds ett hembesök eller informationsmöte det år man fyller 80 år. Syftet är att skapa förutsättningar för ett fortsatt självständigt liv och öka tryggheten genom information om vad man kan få hjälp med och hur man går till väga för att ansöka om hjälp. Besöket ska också motivera senioren till en bättre säkerhet i vardagen för att förebygga fallolyckor.

Bedömning av rätten till särskilt boende

För en del personer är känslan av otrygghet, oro och ensamhet så stor att insatser i det egna hemmet inte är tillräckliga. Då krävs mer omfattande insatser, som till exempel att beviljas plats på särskilt boende.

Av gällande lag och rättspraxis är huvudinriktningen att äldre personer och personer med funktionsnedsättning ska fortsätta att kunna bo kvar i det egna hemmet. Plats i särskilt boende beviljas i första hand till personer med ett omfattande behov av tillsyn, omvårdnad och vård. I första hand är det fysiska omvårdnadsbehovet som avses. Tilltagande fysisk svaghet kan leda till en känsla av otrygghet och social isolering och därmed måste en helhetsbedömning göras där även sociala och psykologiska faktorer ska vägas in i bedömningen om rätten till särskilt boende¹¹.

När vård- och omsorgsförvaltningen bedömer rätten till särskilt boende, görs alltid en helhetsbedömning utifrån individens behov. De aspekter som handläggaren tar hänsyn till i bedömningen är att brukaren har ett omfattande behov av omvårdnad eller stöd. Ett krav är också att hemvårdsinsatser har prövats men att kraven på säkerhet och trygghet inte längre kan tillgodoses i det ordinära boendet och inte kan tillgodoses inom ramen för hemvårdens resurser.

¹¹ prop. 1996/97:124 s. 122 f och prop. 2000/01: 80 s. 91

Tilltagande fysisk svaghet kan leda till en känsla av otrygghet och social isolering, och medföra negativa konsekvenser i den enskildes dagliga livsföring. Dessa aspekter beaktas också vid en helhetsbedömning av frågan om den enskilde alltså är tillförsäkrad en skälig levnadsnivå vid kvarboende i den egna bostaden¹². Biståndshandläggarnas bedömningsgrunder framgår av nämndens riktlinjer.

Mellanboendeform för personer med omfattande trygghetsbehov i Lunds kommun

Vård- och omsorgsnämnden har infört en mellanboendeform av särskilt boende¹³. Personer som har behov av trygghet som inte kan tillgodoses i det reguljära bostadsbeståndet eller genom stöd i det ordinära boendet, kan söka särskilt boende för äldre¹⁴.

Mellanboendeformen är till för personer med individuella behov av särskilt boende, med omfattande trygghetsbehov men med lägre vård- och omsorgsbehov än majoriteten i särskilda boenden. Bistånd i form av särskilt boende beviljas om kriterierna enligt fastställda riktlinjer är uppfyllda, där otrygghet och social isolering vägs in i bedömningen. Erbjudande om plats i en mellanboendeform hanteras som en verkställighetsfråga.

I utredningen som låg till grund för beslutet om mellanboendeform, gjorde vård- och omsorgsförvaltningen en uppskattning att ungefär 10 procent av de som då bodde på särskilt boende hade ett lägre vård- och omsorgsbehov än majoriteten i särskilt boende men som hade ett stort trygghetsbehov.

Utifrån underlaget gjorde nämnden bedömningen att det fanns ett underlag för att införa ett boende för personer med trygghetsbehov, men med lägre vård- och omsorgsbehov än majoriteten¹⁵.

Nämndens tidigare ställningstaganden till biståndsbedömt trygghetsboende

Vård- och omsorgsförvaltningen har tidigare yttrat sig och bedömt behovet av införande av biståndsbedömt trygghetsboende.

¹² Riktlinjer för insatser enligt socialtjänstlagen, den senaste versionen beslutade av vård- och omsorgsnämnden 2023-12-13, § 146, sid. 12

¹³ Vård- och omsorgsnämnden 2020-09-16 § 67 Mellanboendeformer enligt SoL

¹⁴ Riktlinjer för insatser enligt socialtjänstlagen, den senaste versionen beslutade av vård- och omsorgsnämnden 2023-12-13, § 146, sid. 12

¹⁵ Vård- och omsorgsförvaltningens tjänsteskrivelse VOO 2019/0357 Mellanboendeform särskilt boende enligt SoL

I yttrande vid remiss av betänkandet inför införandet av lagstiftningen ställde sig förvaltningen bakom SOU-utredningens bedömning om att det redan med då gällande lagstiftning finns möjlighet att inrätta olika boendeformer utifrån olika behov¹⁶.

Vård- och omsorgsnämnden fick också i uppdrag av kommunfullmäktige att kartlägga tillgång och efterfrågan på boende för äldre år 2018. Förvaltningens bedömning var då att införande av biståndsbedömt trygghetsboende skulle innebära en risk för höga kostnader för Lunds kommun om antalet lägenheter inte skulle motsvara behovet¹⁷. Grunden för bedömningen var att socialtjänstlagens bestämmelser vid icke-verkställda beslut enligt propositionen även bör gälla ej verkställda beslut om plats i ett biståndsbedömt trygghetsboende¹⁸.

Föredragning

För att möta äldreomsorgens utmaningar i framtiden, är byggande av tillgängliga lägenheter i det vanliga beståndet viktigt. Vård- och omsorgsförvaltningen arbetar på olika sätt för ökad trygghet genom förebyggande insatser för bättre hälsa genom digitala lösningar, sociala aktiviteter samt ett rehabiliterande och habiliterande förhållningssätt.

Individens behov är utgångspunkten för vård- och omsorgsförvaltningens val av insatser för att kunna möta de olika anledningar till att individen upplever en ökad känsla av otrygghet, ensamhet och oro. Inriktningen är att skapa möjligheter för individen att bo kvar i det egna hemmet.

För de personer där insatser i det egna hemmet inte är tillräckliga för att tillgodose behovet av trygghet finns det redan idag, utifrån gällande regelverk möjlighet att erbjuda särskilt boende. Frågan om biståndsbedömt trygghetsboende har utretts och bedömts av förvaltningen tidigare och de förhållanden som legat till grund för bedömningen har inte förändrats.

En fortsatt utveckling med kvarboende i kombination med möjligheten att erbjuda särskilt boende är det bästa alternativet. Sammantaget bedömer vård- och omsorgsförvaltningen att det finns lösningar inom kommunen som möter upp till målgruppens behov av trygghet och

¹⁶ Yttrande avseende Socialdepartementets remiss av betänkande SOU 2017:21 VOO 2017/0364

¹⁷ Vård- och omsorgsförvaltningens tjänsteskrivelse 2019-12-10 reviderad 2019-12-

18 Boende för äldre, sidan 16

¹⁸ Prop 2017/18:273, sidan 43

vård- och omsorgsförvaltningen anser inte att biståndsbedömt trygghetsboende behövs och därmed inte heller behöver utredas.

Beredning

Ärendet har beretts inom vård- och omsorgsförvaltningen.

Konsekvenser för personer med funktionsnedsättning

Personer som har beviljats särskilt boende har ofta funktionsnedsättningar som blir vanligare med åldern. De särskilda boendena är anpassade efter brukarnas behov.

Barnets bästa

En barnkonsekvensanalys har inte bedömts relevant i ärendet.

Ekonomiska konsekvenser

Om kommunfullmäktige beslutar att uppdra åt vård- och omsorgsnämnden att utreda hur biståndsbedömt trygghetsboende kan införas, måste de ekonomiska konsekvenserna utredas.

Anna Borgius
Vård- och omsorgsdirektör

Klicka eller tryck här för att ange text.

Klicka eller tryck här för att ange text.

Beslutet skickas till

För verkställighet eller motsvarande åtgärd:

Akten

Kommunstyrelsen, kommunkontoret@lund.se

För kännedom:

Handläggare KK: erika.pettersson@lund.se

Handläggare VOO: hanna.nykvist@lund.se samt
anne.juriadokammenhed@lund.se